

Φορέας Διαχείρισης όρους Πάρνωνα & υγροτόπου Μουστού

Newsletter τεύχος 12
περίοδος: 01.2017-06.2017

Άστρος Κυνουρίας
Αρκαδία 220 01
Τηλ: 27550-22021
Fax: 27550-22806
E-mail: info@fdparnonas.gr
WEB: www.fdparnonas.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΟΡΟΥΣ ΠΑΡΝΩΝΑ & ΥΓΡΟΤΟΠΟΥ ΜΟΥΣΤΟΥ

Δράσεις Επόπτευσης/ Φύλαξης

Πυρκαγιές (σελ. 2)

Παράνομα περιστατικά (σελ. 2)

Λαθραλιεία (σελ. 2)

Οδηγίες για την αντιτυρική περίοδο (σελ. 2)

Δράσεις Προστασίας & Διαχείρισης

Συνεργασία με την Ελληνική Ορνιθολογική
Εταιρεία στο πλαίσιο των
Μεσοχρηματοδοτούμενων Καταμετρήσεων
Υδροβίων Πουλίων (σελ. 3)

Διασώσεις ζώων (σελ. 3)

Μέτρα για την προστασία αρωματικών
φυτών της προστατευόμενης περιοχής
(σελ. 4)

Λειτουργία νέων αναρριχητικών πεδίων
στον Άγιο Πέτρο (σελ. 4)

Περισυλλογή νεκρού ατόμου βουβόκυκνου
από το κεντρικό κανάλι του υγροτόπου
Μουστού (σελ. 5)

Δράσεις Πληροφόρησης Εκπαίδευσης & Δημοσιότητας

Επισκέψεις και ξεναγήσεις (σελ. 6-7)

Περιβαλλοντικές δράσεις – εκδηλώσεις
(σελ. 8-9)

Επισκέψεις περιβαλλοντικής ενημέρωσης
σε Σχολεία (σελ. 9)

Λοιπές Δράσεις

Συμμετοχή του Φορέα Διαχείρισης σε
συνέδρια (σελ. 9)

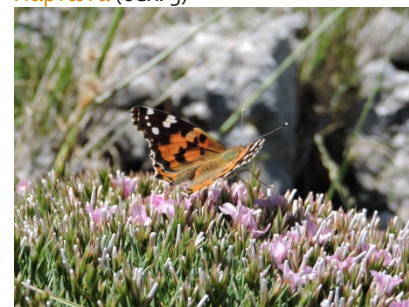
Συμμετοχή του Φορέα Διαχείρισης σε
ημερίδες (σελ. 10)

Συμμετοχή του Φορέα Διαχείρισης σε
επιμορφωτικά προγράμματα (σελ. 10)

Συνεντεύξεις του Φορέα Διαχείρισης σε
ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς
(σελ. 11)

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

Καταγραφή και φωτογράφιση ειδών
λεπιδοπτέρων και φυτών στο οροπέδιο του
Πάρνωνα (σελ. 5)

23.06.2017 *Vanessa cardui* - Κορυφή Μεγάλη
Τούρλα – Πάρνωνα

23.06.2017 *Plebeius argus* - Κορυφή Μεγάλη
Τούρλα – Πάρνωνα

Δράσεις Προστασίας & Διαχείρισης

Συνεργασία με την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία στο πλαίσιο των Μεσοχειμωνιάτικων Καταμετρήσεων Υδροβίων Πουλιών

Πραγματοποιήθηκαν στις **20.01.2017** οι μεσοχειμωνιάτικες καταμετρήσεις υδροβίων πουλιών (ΜΕΚΥΠ) στην περιοχή του υγροτοπικού συμπλέγματος του Μουστού σε ιδιαίτερα χαμηλές για την περιοχή θερμοκρασίες (περίπου 3° C) από τους εκπροσώπους – εθελοντές της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας και σε συνεργασία με προσωπικό του Φορέα Διαχείρισης.

Στην περίπτωση του Μουστού και των παρακείμενων υγροτόπων (Χερονήσι, ακτή Πόρτες, εκβολή χειμάρρου Τάνου - Βρασιάτη και περιοχή Κάτω Βερβένων) η καταγραφή έγινε από παρόχθια και εποπτικά σημεία, τα οποία προσφέρουν καλή και διακριτική οπτική επαφή με τα πουλιά, μέσω της χρήση κατάλληλου εξοπλισμού παρατήρησης (κιάλια, τηλεσκόπια) και βοηθημάτων παρακολούθησης (έντυποι οδηγοί αναγνώρισης).

Από τα διάφορα είδη της ορνιθοπανίδας της προστατευόμενης περιοχής του Μουστού, καταγράφηκαν αρκετά υδρόβια και παρυδάτια είδη, όπως τα *Anas Penelope*, *Anas platyrhynchos*, *Anas crecca*, *Anas strepera*, *Anas clypeata*, *Tadorna tadorna*, *Alcedo atthis*. Από την καταμέτρηση δεν έλειψαν τα είδη *Ardea cinerea*, *Casmerodius albus*, *Egretta garzetta* και *Phalacrocorax carbo*, καθώς και, αρπακτικά και θαλασσοπούλια, όπως *Buteo buteo*, και *Circus cyaneus*, *Accipiter nisus*, *Circus aeruginosus* αλλά και τα *Larus ridibundus* και *Larus michahellis*.

20.01.2017 Μεσοχειμωνιάτικες καταμετρήσεις 2017 στην λιμνοθάλασσα του Μουστού

Η καταμέτρηση είχε και τις εκπλήξεις της, όπως τα είδη *Phalacrocorax pygmeus*, *Ptyonoprogne rupestris*, *Recurvirostra avosetta*, *Aythya fuligula*, *Aythya nyroca* και *Aythya ferina*.

20.01.2017 Μεσοχειμωνιάτικες καταμετρήσεις από εκπροσώπους της ΕΟΕ κ. Ευστράτιο Μπουρδάκη (επικεφαλής δράσης) και κ. Παναγιώτη Λεοντίδη μαζί με μέλος του προσωπικού του Φορέα Διαχείρισης, σε εποπτικό σημείο πάνω από την λιμνοθάλασσα Μουστού.

Διασώσεις ζώων

Ο Φορέας Διαχείρισης κατά την περίοδο του 1^{ου} εξαμήνου 2017 ανταποκρίθηκε, πλέον των αρμοδιοτήτων του, στην αντιμετώπιση διαφόρων περιστατικών που αφορούσαν σε τραυματισμένα ζώα που εντοπίστηκαν εντός της προστατευόμενης περιοχής. Σε όλα τα ζώα παρασχέθηκαν οι πρώτες βοήθειες από το προσωπικό του Φορέα και μετά από συνεννόηση με το Σύλλογο ANIMA μεταφέρθηκαν μέσω του ΚΤΕΛ Αρκαδίας στην Αθήνα για περεταίρω περίθαλψη.

Πιο συγκεκριμένα τα δύο περιστατικά της περιόδου αναφέρονται στη συνέχεια:

- **11.01.2017** Γκιώνης (*Otus scops*) εντοπίστηκε στην περιοχή Ξηροπηγάδου
- **06.02.2017** Βραχοκιρκίνεζο (*Falco tinnunculus*) εντοπίστηκε στην περιοχή Μελιγού.

11.01.2017 Γκιώνης δέχεται τις πρώτες βοήθειες από το προσωπικό του Φορέα Διαχείρισης στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης του Άστρους

06.02.2017 Παραλαβή Βραχοκιρκίνεζου στην περιοχή Μελιγού Αρκαδίας από φύλακα του Φορέα Διαχείρισης

Μέτρα για την προστασία αρωματικών φυτών της προστατευόμενης περιοχής

«Τσάι του βουνού» *Sideritis clandestina* subsp. *clandestina* στον Πάρνωνα (εικόνες πάνω και κάτω).

Εν όψει της περιόδου συλλογής αρωματικών φυτών ο Φορέας Διαχείρισης απέστειλε στις [30.05.2017](#) [Δελτίο τύπου](#) υπενθυμίζοντας με αυτό τον τρόπο στους πολίτες των Νομών Αρκαδίας και Λακωνίας την υπ' αριθ. 1/2013 Ρυθμιστική Δασική Αστυνομική Διάταξη (ΑΔΑ:ΒΕΥ8ΟΡ1Φ-ο6Ξ) του Δασαρχείου Κυνουρίας, σχετικά με την «Απαγόρευση και ρύθμιση υλοτομιών και μεταφοράς δασικών προϊόντων», που αποσκοπεί στη χορήγηση, μεταξύ άλλων, οδηγιών για την ορθή συλλογή άγριων αρωματικών φυτών.

Σύμφωνα με την ανωτέρω διάταξη, απαγορεύεται πλήρως η εκρίζωση και η ολοκληρωτική αποκοπή αρωματικών – μελισσοτροφικών φυτών (τσάι του βουνού, ρίγανη, θυμάρι κ.α.), ενώ επιτρέπεται η συλλογή τους ατελώς και σε περιορισμένη ποσότητα (έως ενός κιλού), μόνο κατά την εποχή ανθοφορίας και ωρίμανσης τους (Ιούλιος - Αύγουστος) και αποκλειστικά για προσωπική χρήση. Η συλλογή πρέπει να

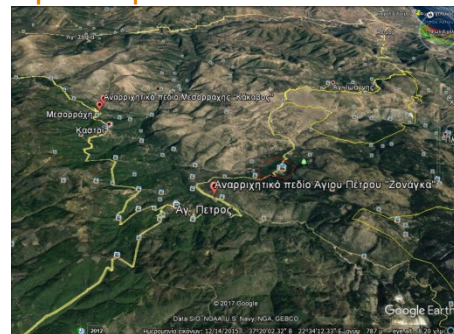
γίνεται χειρωνακτικώς, με τη χρήση ψαλιδιού ή μαχαιριού και χωρίς να αποκόπτονται όλοι οι βλαστοί των φυτών, ώστε να εξασφαλίζεται η αναπαραγωγή τους. Επιπλέον, τονίζεται ότι η εμπορία αρωματικών βλαστών επιτρέπεται, κατόπιν εγκρίσεως του Δασαρχείου, συμπληρώνοντας σχετική αίτηση και καταβολής του ανάλογου, σύμφωνα με τον κατ' έτος πίνακα διατιμήσεως, μισθώματος και μόνο και εφόσον δε θίγεται η αρχή της διατήρησης της βιοποικιλότητας και της αναπαραγωγής των φυτών.

Η προστασία των αρωματικών φυτών και των φαρμακευτικών βοτάνων απορρέει από το Βασιλικό Διάταγμα 657/1963 (ΦΕΚ 191/Α) «Περί απαγορεύσεως κοπής και εκρίζωσης μελισσοτροφικών φυτών», από την παράγραφο 1 του άρθρου 19 του νόμου 998/1979, όπως τροποποιήθηκε από το Π. Δ. 67/1981 «Περί προστασίας της αυτοφυούς χλωρίδας κ.λπ.», από τον Ν. 3937/2011 «Περί διατήρησης της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις», καθώς και από τις διατάξεις των παραγράφων 1 και 4 του άρθρου 66 του Ν.Δ.86/1969 «Δασικά Αστυνομικά Διατάξεις».

Η προστατευόμενη περιοχή όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστου φιλοξενεί σημαντικό αριθμό ειδών χλωρίδας, που αντιστοιχεί στο 1/5 του συνολικού αριθμού φυτών που απαντώνται στην Ελλάδα. Έχουν καταγραφεί 900-1000 είδη και υποείδη φυτών, από τα οποία ιδιαίτερο οικολογικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα 6 στενότοπα ενδημικά, δηλαδή τα φυτά που φύονται αποκλειστικά στον Πάρνωνα. Αναφορικά στα αρωματικά φυτά, για την περιοχή του Πάρνωνα ιδιαίτερη σημασία έχει το ενδημικό είδος της Ανατολικής Πελοποννήσου *Sideritis clandestina* subsp. *clandestina* (Τσάι του βουνού), του οποίου η περιοχή εξάπλωσης έχει περιοριστεί αρκετά τα τελευταία χρόνια, λόγω των έντονων ανθρωπογενών πιέσεων που υφίσταται, από την αλόγιστη συλλογή και παράνομη εμπορία του. Ανάλογες συνέπειες έχουν υποστεί και άλλα ευρέως χρησιμοποιούμενα, από τον άνθρωπο, αρωματικά φυτά του Πάρνωνα, όπως η ρίγανη (*Origanum vulgare* subsp. *hirtum*), το θυμάρι (*Thymus vulgaris*) κ.α.

Όλοι μαζί μπορούμε, με προσωπικό ενδιαφέρον και ευαισθησία, να συμβάλλουμε στην προστασία και διατήρηση των τόσο σημαντικών για την περιοχή του Πάρνωνα αρωματικών και ενδημικών φυτών. Ο Φορέας Διαχείρισης προτρέπει τους πολίτες να επισκεφτούν και να γνωρίσουν τον Πάρνωνα και τις ομορφιές του, πάντα με σεβασμό στην φύση.

Λειτουργία νέων αναρριχητικών πεδίων στον Άγιο Πέτρο

Δύο νέα αναρριχητικά πεδία δημιουργήθηκαν στην περιοχή του Αγίου Πέτρου Αρκαδίας, η «Ζονάγκα» και το «Κάκαβο». Το 1^ο πεδίο απέχει 3 χλμ. από τον Άγιο Πέτρο, ενώ το 2^ο βρίσκεται ακριβώς απέναντι από το μικρό οικισμό της Μεσοράχης. Η χωροθέτηση των δύο πεδίων έγινε κατόπιν σχετικής έγκρισης από τον Φορέα Διαχείρισης, παρέχοντας οδηγίες για τα είδη πανίδας και χλωρίδας που τυχόν εντοπίζονται σε αυτά.

Η δημιουργία των αναρριχητικών πεδίων ξεκίνησε το 2017 με ιδιωτική πρωτοβουλία της οικογένειας της Αναστασίας Παππά και των γιών της, Θάνου και Βασίλη, στην μνήμη του συζύγου και πατέρα τους Γεώργιου Παππά ο οποίος είχε ρίζες στον Άγιο Πέτρο και μεγάλη αγάπη για την περιοχή και το χωριό του. Στην προσπάθεια αυτή βοήθησαν οικονομικά και πρακτικά κάτοικοι και επιχειρήσεις του χωριού αλλά και του οικισμού της Μεσοράχης και του Καστρίου που ενδιαφέρθηκαν για αυτήν την εναλλακτική μορφή τουρισμού. Και τα δύο πεδία βρίσκονται στα 800-850 μέτρα υψόμετρο.

Καταγραφή και φωτογράφιση ειδών λεπιδοπτέρων και φυτών στο οροπέδιο του Πάρνωνα

Στις **23.06.2017** προσωπικό του Φορέα Διαχείρισης μετέβη στο οροπέδιο του Πάρνωνα μαζί με ομάδα επιστημόνων, με σκοπό την καταγραφή και φωτογράφιση ειδών λεπιδοπτέρων και φυτικών ειδών. Την επιστημονική ομάδα αποτελούσαν ο κ. **John Salmon**, ως επιστημονικός υπεύθυνος της ομάδας μαζί με τους συνεργάτες του: κ.κ. **Λάζαρο Παμπέρη, Michael Bailey** και **Kevin Tolhurst**.

23.06.2017 Κορυφή Μεγάλη Τούρλα – Πάρνωνας

«Τσάι του βουνού»

Sideritis clandestina subsp. *clandestina*

Με σύμμαχο τον αίθριο καιρό και τις ιδανικές συνθήκες για εργασία πεδίου διαπιστώθηκε αφθονία λεπιδοπτέρων, ενώ η ομάδα επικεντρώθηκε στην αναζήτηση ενός συγκεκριμένου είδους (*Turanana taygetica*), που η παρουσία του στον Πάρνωνα δεν είναι εξακριβωμένη, παρόλη την παρουσία του φυτού *Acantholimon androsaceum*, όπου το έντομο της πεταλούδας εναποθέτει τα αυγά του.

Acantholimon androsaceum

Η ομάδα του Φορέα Διαχείρισης εκμεταλλευόμενη την παρουσία της στο οροπέδιο εστίασε και στο απειλούμενο, λόγω ανθρωπογενών πιέσεων, Τσάι του Μαλεβού (*Sideritis clandestina* subsp. *clandestina*) ελέγχοντας την πληθυσμιακή κατανομή και την κατάσταση των ατόμων Σιδερίτη στην περιοχή.

Περισυλλογή νεκρού ατόμου βουβόκυκνου (*Cygnus olor*) από το κεντρικό κανάλι του υγροτόπου Μουστού

Στις **21 Ιανουαρίου 2017** εντοπίστηκε από περίοικους, στο κεντρικό κανάλι του Μουστού (Βαυαρικό) άτομο βουβόκυκνου (*Cygnus olor*) το οποίο έφερε σημάδια αδυναμίας πετάγματος και κίνησης. Μετά από την σχετική ενημέρωση του Φορέα Διαχείρισης μετέβησαν στο σημείο προσωπικό εκτός υπηρεσίας, για έλεγχο της κατάστασης του πτηνού, οπότε και διαπιστώθηκε ότι ο βουβόκυκνος ήταν ήδη νεκρός.

Στις **23 Ιανουαρίου 2017** το προσωπικό του Φορέα Διαχείρισης τηρώντας όλους τους απαραίτητους κανόνες ασφαλείας και σύμφωνα με τις οδηγίες της Κτηνιατρικής Υπηρεσίας Αρκαδίας, περισυνέλεξε το νεκρό ζώο και το απέστειλε στην αρμόδια Κτηνιατρική Υπηρεσία Αρκαδίας για αποστολή δείγματος για εργαστηριακό έλεγχο προσβολής του από γρίπη των πτηνών.

21.01.2017 Από τον εντοπισμό νεκρού ατόμου βουβόκυκνου (*Cygnus olor*) στο κεντρικό κανάλι (Βαυαρικό) του υγροτόπου Μουστού

Από τις εργαστηριακές αναλύσεις στο δείγμα ανιχνεύτηκε ο υψηλής παθογονικότητας (ΗΡΑΙ) υπότυπος **H5N8**. **Πρόκειται για το πρώτο καταγεγραμμένο κρούσμα του ιού της γρίπης των πτηνών στον υγρότοπο Μουστού.**

Ο Φορέας Διαχείρισης σύμφωνα με τις αρμοδιότητές του, ως όφειλε, ενημέρωσε για τα αποτελέσματα των εργαστηριακών αναλύσεων όλες τις αρμόδιες υπηρεσίες

που δραστηριοποιούνται στην ευρύτερη περιοχή της λιμνοθάλασσας του Μουστού (Δασαρχείο, Θηροφυλακή, Πυροσβεστική, Δήμο Βόρειας Κυνουρίας, Λιμενικός Σταθμός Παρ. Άστρους), ώστε να είναι σε εγρήγορση και να τηρούν τους κανόνες ασφαλείας σε περίπτωση εντοπισμού και άλλων νεκρών πτηνών στην περιοχή ευθύνης τους.

Δράσεις Πληροφόρησης Εκπαίδευσης & Δημοσιότητας

Επισκέψεις και ξεναγήσεις

02.02.2017 Ξενάγηση του Δημοτικού Σχολείου Άστρους στη λιμνοθάλασσα Μουστου και το Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Άστρους

Σύνολο: 40 άτομα.

09.02.2017 Επίσκεψη Δημοτικού Σχολείου Σταδίου Τεγέας στη λιμνοθάλασσα Μουστου και το Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Άστρους

Σύνολο μαθητών: 80 άτομα.

10.02.2017 Επίσκεψη του 1^{ου} Γυμνασίου Ραφήνας στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Άστρους

Σύνολο μαθητών: 40 άτομα.

20.02.2017 Οι μαθητές της Ε΄ τάξης του Δημοτικού Σχολείου Άστρους παρατηρούν και ενημερώνονται για τη λιμνοθάλασσα Μουστου

Σύνολο: 25 άτομα.

25.02.2017 Εξόρμηση της ομάδας της Ελληνικής Εταιρείας Προστασίας της Φύσης στη λιμνοθάλασσα Μουστου και το Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Άστρους

Σύνολο: 50 άτομα.

02.03.2017 Εκπαιδευτική εκδρομή στη λιμνοθάλασσα Μουστου για μαθητές της Γ΄ & Δ΄ τάξης Δημοτικού Σχολείου Άστρους

Σύνολο: 35 άτομα.

11.03.2017 Ξενάγηση ομάδας επισκεπτών από την Αθήνα στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Καστάνισσας

Σύνολο μαθητών: 25 άτομα.

16.03.2017 Από την εκπαιδευτική εκδρομή για τους 36 μαθητές της Α΄ και της Β΄ τάξης του Δημοτικού Σχολείου Βερβένων στη λιμνοθάλασσα Μουστου

20.03.2017 Επίσκεψη του 41^{ου} Λυκείου Αθηνών στη λιμνοθάλασσα Μουστου και το Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Άστρους

Σύνολο: 28 άτομα.

06.04.2017 Το Λύκειο του Εκπαιδευτηρίου της Ελληνογερμανικής Αγωγής στο δάσος της Μαλεβής και το Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Αγ. Πέτρου

Σύνολο: 60 άτομα.

08-09.04.2017 Το 1^ο Σύστημα Προσκόπων Ερμιονίδας στην προστατευόμενη περιοχή

Σύνολο: 57 άτομα.

25.04.2017 Μαθητές της Γ' και της Δ' τάξης του 6^{ου} Δημοτικού Σχολείου Ναυπλίου στη λιμνοθάλασσα Μουστού

Σύνολο: 50 άτομα.

28.04.2017 Μαθητές του Δημοτικού Σχολείου Γκοριτσάς - Σκούρας στη λιμνοθάλασσα Μουστού και το Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Άστρους

Σύνολο: 70 άτομα.

03.05.2017 Το ΓΕΛ Νότιας Κυνουρίας στο Κέντρο Πληροφόρησης για τη χλωρίδα του Πάρνωνα

Σύνολο: 40 άτομα.

26.04.2017 Επίσκεψη στη λιμνοθάλασσα Μουστού και το Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Άστρους για τους 110 μαθητές της Β' και της Γ' τάξης του 4^{ου} Δημοτικού Σχολείου Ναυπλίου

26.04.2017 Επίσκεψη στο Κέντρο Πληροφόρησης για τη χλωρίδα του Πάρνωνα στο Λεωνίδιο από ομάδα αλλοδαπών επισκεπτών

Σύνολο: 20 άτομα.

29.04.2017 Το 3^ο Σύστημα Προσκόπων Τρίπολης στην Καστάνιτσα Αρκαδίας

Σύνολο: 25 άτομα.

06.05.2017 Ξενάγηση του Συλλόγου Ορθοδόξων Τυφλών Ελλάδος στην Καστάνιτσα Αρκαδίας

Σύνολο: 50 άτομα.

09-11.05.2017 Το Δημοτικό Σχολείο Λεωνιδίου στο Κέντρο Πληροφόρησης για τη χλωρίδα του Πάρνωνα

Σύνολο: 183 άτομα.

11.05.2017 Επίσκεψη της ομάδας του ΚΑΠΗ Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης του Άστρους
Σύνολο: 50 άτομα.

19.05.2017 Ομάδα φοιτητών από το Τμήμα Βιολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών στην προστατευόμενη περιοχή Πάρνωνα – Μουστού και το Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης Άστρους

Σύνολο: 60 άτομα.

02.06.2017 Επίσκεψη ομάδας τουριστικών πρακτόρων από το εξωτερικό στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης της Καστάνιτσας και τη λιμνοθάλασσα του Μουστού

Σύνολο: 14 άτομα.

19.06.2017 Περιβαλλοντική ενημέρωση ομάδας Ρώσων επισκεπτών στο δάσος δενδρόκεδρου Μονής Μαλεβής.

Σύνολο: 60 άτομα.

20.06.2017 Επίσκεψη μελών της Επιτροπής Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης στη λιμνοθάλασσα του Μουστού και το Κέντρο Πληροφόρησης Λεωνιδίου.

Σύνολο: 15 άτομα.

Ο Φορέας Διαχείρισης υποδέχτηκε συνολικά στο πεδίο της προστατευόμενης περιοχής και στα τέσσερα Κέντρα Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης που διαθέτει στην Αρκαδία (στο Άστρος, τον Άγιο Πέτρο, την Καστάνιτσα και το Λεωνίδιο) κατά την περίοδο του 1^{ου} εξαμήνου του 2017 περίπου **1.220 επισκέπτες.**

Περιβαλλοντικές δράσεις και εκδηλώσεις

Εθελοντικός καθαρισμός στον υγρότοπο Μουστου με αφορμή την καμπάνια Let's do it Greece 2017

28.03.2017 Από τον καθαρισμό της υγροτοπικής περιοχής της λιμνοθάλασσας του Μουστου

Ο Φορέας Διαχείρισης συμμετείχε για 6^η συνεχή χρονιά στην παγκόσμια εθελοντική καμπάνια "Let's Do It Greece" που ως στόχο έχει να καθαριστούν μέσα σε μία μόνο ημέρα, φυσικές περιοχές και αξιόλογα οικοσυστήματα σε όλη την Ελλάδα με την ενεργοποίηση πολιτών και φορέων. Ο καθαρισμός ξεκίνησε από τα μέλη του προσωπικού του Φορέα περιμετρικά στο πανοραμικό σημείο της λιμνοθάλασσας και συνεχίστηκε κατά μήκος του «Βαυαρικού» καναλιού. Η δράση ολοκληρώθηκε στην παράκτια περιοχή νότια, προς την περιοχή του Χερονησίου. Το σύνολο των απορριμμάτων αναρριζόταν από πλαστικές σακούλες, κουτάκια αλουμινίου, μπουκάλια, πλαστικά καπάκια, μεταλλικές συσκευές και δοχεία, κ.α.

Χελιδονίσματα για 4^η χρονιά από τον Φορέα Διαχείρισης όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστου!

Ακόμα ένα συμβολικό καλωσόρισμα στην Άνοιξη και τα χελιδόνια υλοποιήθηκε από τον Φορέα Διαχείρισης σε συνεργασία με την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία. Στο πλαίσιο της δράσης «Χελιδονίσματα 2017» πραγματοποιήθηκαν τρεις επισκέψεις περιβαλλοντικής ενημέρωσης από τα μέλη του προσωπικού του Φορέα Διαχείρισης:

- στις 29.03.2017 στο Δημοτικό Σχολείο Αγίου Ανδρέα Αρκαδίας (77 μαθητές),
- στις 30.03.2017 στο Δημοτικό Σχολείο Παραλίου Άστρους Αρκαδίας (65 μαθητές),
- στις 05.04.2017 στο Δημοτικό Σχολείο Σκαφιδακίου Αργολίδας (50 μαθητές).

Οι επισκέψεις περιλάμβαναν, προβολή παρουσίασης με θέμα τα διάφορα είδη χελιδονιών που επισκέπτονται ή και διαμένουν μόνιμα στην χώρα μας, χειροτεχνίες με θέμα τα χελιδόνια καθώς και την κατασκευή φωλιών από φυσικά υλικά. Η χαρούμενη περιβαλλοντική δράση, αφορούσε συγκεκριμένα φέτος στην κατασκευή πάνω από 160 πήλινων χελιδονοφωλιών για σπιτοχελιδόνα (*Delichon urbica*).

Συμμετοχή του Φορέα Διαχείρισης στην θεματική εβδομάδα Γυμνασίων της προστατευόμενης περιοχής με παρουσιάσεις για το Οικολογικό Αποτύπωμα και την Προστατευόμενη Περιοχή Πάρνωνα-Μουστου

Ο Φορέας Διαχείρισης συμμετείχε στη θεματική εβδομάδα 2016-2017 «**Σώμα και Ταυτότητα**» του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.) [Άξονας α. Διατροφή και ποιότητα ζωής], με την προβολή δύο παρουσιάσεων σε δύο Γυμνάσια της περιοχής, αναφορικά με το θέμα «**Καλές πρακτικές για τη μείωση του οικολογικού αποτυπώματος και εφαρμογή τους στην προστατευόμενη περιοχή όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστου**».

Η προβολή των δύο θεματικών πραγματοποιήθηκε:

- στις 18 Μαΐου για τους μαθητές Γυμνασίου Άστρους Αρκαδίας, στο Ίδρυμα Μνήμη Αγγελικής & Λεωνίδα Ζαφείρη, στο Άστρος και
- στις 25 Μαΐου για τους μαθητές του Γυμνασίου Αγίου Ανδρέα Αρκαδίας, στον χώρο του Σχολείου.

Εθελοντικοί καθαρισμοί στο πλαίσιο της πανελλαδικής εκστρατείας «Καθαρίστε τη Μεσόγειο»

Για 9^η συνεχή χρονιά ο Φορέας Διαχείρισης συμμετείχε στην πανελλαδική εκστρατεία «Καθαρίστε τη Μεσόγειο», μία πρωτοβουλία εθελοντικών καθαρισμών παράκτιων και άλλων φυσικών περιοχών, η οποία τελεί υπό τον συντονισμό του Δικτύου ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ SOS. Ένα διήμερο πρόγραμμα εθελοντικών καθαρισμών σε δύο διαφορετικές φυσικές περιοχές της προστατευόμενης περιοχής πραγματοποιήθηκε:

- στις 24 Μαΐου 2017 στην Μελιγού Αρκαδίας (Παραλία Πόρτες) και
- στις 2 Ιουνίου 2017 στο Λεωνίδιο (Παραλία Πλάκα) Αρκαδίας.

24.05.2017 Από τον καθαρισμό της υγροτοπικής περιοχής στο Μουστό στην ακτή Πόρτες Μελιγούς εντός της Περιοχής Απόλυτης Προστασίας της Φύσης

Σύμφωνα με την εικόνα που αποτυπώθηκε στα ειδικά φύλλα καταγραφής απορριμμάτων, τα σκουπίδια που επιβαρύνουν κυρίως τις φυσικές περιοχές και τις θάλασσες είναι κυρίως από πλαστικό. Επίσης συλλέχθηκαν κουτάκια αλουμινίου, μπουκάλια, καπάκια πλαστικά, κ.ά.

Παγκόσμια Ημέρα Περιβάλλοντος 2017
Περιβαλλοντικές δράσεις του Φορέα Διαχείρισης για την «Ομορφιά του φυσικού περιβάλλοντος σε ουρανό και γη».

Στο πλαίσιο του εορτασμού της Παγκόσμιας Ημέρας Περιβάλλοντος (5 Ιουνίου) ο Φορέας Διαχείρισης σε συνεργασία με δύο σχολεία της προστατευόμενης περιοχής, οργάνωσε δράσεις περιβαλλοντικής ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για μαθητές.

Στις 08.06.2017 πραγματοποιήθηκε επίσκεψη περιβαλλοντικής ενημέρωσης στο Δημοτικό Σχολείο Δολιανών Αρκαδίας με προβολή παρουσίασης από μέλη του προσωπικού του Φορέα Διαχείρισης της θεματικής «**Βότανα και Αρωματικά φυτά στον Πάρνωνα**». Αφορούσε

στη γνωριμία των μαθητών με τον χλωριδικό πλούτο της προστατευόμενης περιοχής, η οποία χαρακτηρίζεται ως «βοτανικός παράδεισος». Επίσης τοποθετήθηκαν ετικέτες στα είδη των φυτών που είχαν φυτευτεί σε πρότερη δράση σε συνεργασία με τον Φορέα Διαχείρισης στο προαύλιο του σχολείου.

Παράλληλα, την ίδια μέρα (08.06.2017) πραγματοποιήθηκε δράση εθελοντικού καθαρισμού ακτής στην περιοχή «Χερονησίου» (Περιοχή Απόλυτης Προστασίας της Φύσης - υγροτόπου Μουστού) από τους μαθητές του Δημοτικού Σχολείου Αγίου Ανδρέα Αρκαδίας. Σε συνέχεια του καθαρισμού, έγινε από μέλος του προσωπικού του Φορέα Διαχείρισης παρουσίαση της θεματικής «Ζώα που απαντούν στην προστατευόμενη περιοχή όρους Πάρνωνα & υγροτόπου Μουστού».

08.06.2017 Από την προβολή θεματικής παρουσίασης στο Δημοτικό Σχολείο Δολιανών

08.06.2017 Από τον εθελοντικό καθαρισμό της ακτής Χερονησίου από τους μαθητές του Δημοτικού Σχολείου Αγ. Ανδρέα

Επισκέψεις περιβαλλοντικής ενημέρωσης σε Σχολεία

31.03.2017 Δράση φύτευσης αρωματικών φυτών στο Δημοτικό Σχολείο Δολιανών
Στις 31 Μαρτίου 2017 ο Φορέας Διαχείρισης βρέθηκε στο Δημοτικό Σχολείο Δολιανών Αρκαδίας στο πλαίσιο του εγκεκριμένου προγράμματος περιβαλλοντικής ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης που υλοποιεί, γενικός στόχος του οποίου είναι η ευαισθητοποίηση των μαθητών για την αξία της

βιοποικιλότητας και τη σημασία της προστατευόμενης περιοχής όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού γενικότερα. Η επίσκεψη περιβαλλοντικής ενημέρωσης στο Δημοτικό Σχολείο Δολιανών συνδυάστηκε με δράση φύτευσης, σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς του Σχολείου και τη συμμετοχή μαθητών από όλες τις τάξεις.

31.03.2017 Από τη δράση φύτευσης στο προαύλιο του Δημοτικού Σχολείου Δολιανών

Η παρουσίαση «Πάρνωνας, ένας βοτανικός παράδεισος» προηγήθηκε και κατόπιν ακολούθησε η δράση της φύτευσης σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους στο προαύλιο. Στο σύνολό φυτεύτηκαν 32 φυτά, μεταξύ άλλων, αρωματικά είδη, όπως δεντρολίβανο (*Rosmarinus officinalis*), θυμάρι (*Thymus vulgaris*), λεμονοθύμαρο (*Thymus citriodorus*), λεβάντα (*Lavandula stoechas*), μαντζουράνα (*Origanum majorana*) και ρίγανη (*Origanum vulgare*), φασκόμηλο (*Salvia officinalis*) και αρμπαρόριζα (*Pelargonium graveolens*).

22.05.2017 Επίσκεψη στο Δημοτικό Σχολείο Πελετών Αρκαδίας

Με αφορμή τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας Βιοποικιλότητας δύο μέλη του προσωπικού του Φορέα Διαχείρισης, πραγματοποίησαν επίσκεψη περιβαλλοντικής ενημέρωσης στο Δημοτικό Σχολείο Πελετών Αρκαδίας. Οι μικροί μαθητές είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν για την ποικιλία των μορφών της ζωής που συνθέτουν την

προστατευόμενη περιοχή

22.05.2017 Αναμνηστική φωτογραφία με τους πέντε μαθητές του Δημοτικού Σχολείου Πελετών

Πάρνωνα – Μουστού, μια περιοχή με μοναδική χλωρίδα, πανίδα και ορνιθοπανίδα, η οποία χαρακτηρίζεται από υψηλή ποικιλότητα τύπων οικοτόπων και βλάστησης με περισσότερους από 20 τύπους οικοτόπων Ευρωπαϊκής σημασίας και Ελληνικού ενδιαφέροντος.

Λοιπές Δράσεις

Συμμετοχή ΦΔ σε συνέδρια

09-10.06.2017 Διεθνές Συνέδριο

Βιοποικιλότητας και

Επιχειρηματικότητας από το LIFE-Stymfalia

Στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE-Stymfalia, πραγματοποιήθηκε στις 9-10 Ιουνίου 2017 στην Αθήνα και την Στυμφαλία διεθνές συνέδριο «Επιχειρηματικότητα και βιοποικιλότητα σε περιοχές Natura 2000: Προχωρώντας μπροστά». Τις εργασίες της ημερίδας παρακολούθησαν δύο μέλη του προσωπικού του Φορέα Διαχείρισης. Σκοπός ήταν να παρουσιαστεί η σύνδεση μεταξύ επιχειρήσεων και βιοποικιλότητας στις περιοχές Natura 2000, καθώς και η ανταλλαγή εμπειρογνωμοσύνης, προκειμένου να προωθηθούν καινοτόμες και ορθές πρακτικές διαχείρισης σε υγροτόπους. Επιπλέον,

διερευνήθηκαν οι μέθοδοι και οι πρακτικές αιφόρου διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών σε συνδυασμό με την ανάπτυξη εναλλακτικών επιχειρηματικών εγχειρημάτων για τη χρηματοδότηση της διαχείρισής τους.

Συμμετοχή ΦΔ σε ημερίδες

Ημερίδα για τη «Σφήκα της καστανιάς» στον Άγιο Πέτρο Κυνουρίας. Πραγματοποιήθηκε μετά από πρωτοβουλία της Περιφέρειας Πελοποννήσου, σε συνεργασία με το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών και το Μπενάκειο Φυτοπαθολογικό Ινστιτούτο, στις 17 Ιουνίου 2017 στον Άγιο Πέτρο Κυνουρίας στην Αρκαδία, ημερίδα για την σφήκα της καστανιάς. Τις εργασίες της ημερίδας παρακολούθησε μέλος του προσωπικού του Φορέα Διαχείρισης.

17.06.2017 Από την ημερίδα για την σφήκα της καστανιάς στην αίθουσα εκδηλώσεων του κοινοτικού κτηρίου Αγίου Πέτρου

Πλήθος συμμετεχόντων, καστανοπαραγωγοί αλλά και κάτοικοι από πολλά χωριά του Πάρνωνα παρακολούθησαν με μεγάλο ενδιαφέρον τις ομιλίες των προσκεκλημένων εισηγητών, καθώς η Αρκαδία είναι από τους πρώτους νομούς σε παραγωγή καστανού στην χώρα μας και ο πρώτος νομός σε έκταση με καστανοδάση.

Συμμετοχή ΦΔ σε επιμορφωτικά προγράμματα

07-09.02.2017 Συμμετοχή σε επιμορφωτικό πρόγραμμα του ΙΝΕΠ του ΕΚΔΔΑ

Στο θεματικό κύκλο «Οικονομία και Δημοσιονομική Πολιτική» των

προγραμμάτων του Ινστιτούτου Επιμόρφωσης (ΙΝΕΠ) του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Κ.Δ.Δ.Α.), διοργανώθηκε επιμορφωτικό πρόγραμμα με τίτλο: «Δημοσιονομική διαχείριση: Έλεγχος και εκκαθάριση δαπανών στους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης». Το πρόγραμμα διάρκειας 21 ωρών (τριήμερο) – 07.02.2017 έως 09.02.2017 -

παρακολούθησε ο Συντονιστής του Φορέα Διαχείρισης. Το επιμορφωτικό πρόγραμμα, αποτελεί εξειδικευμένη επιμορφωτική δράση συστημικής έκτασης και σημασίας δεδομένου ότι έχει ως στόχο την ανάπτυξη τεχνογνωσίας και ικανοτήτων σε στελέχη, ώστε να υποστηρίξουν αποτελεσματικά την αναδιοργάνωση και μεταρρύθμιση του δημοσιονομικού συστήματος στη Γενική Κυβέρνηση. Ειδικότερα σκοπός του προγράμματος ήταν η κατανόηση από τους συμμετέχοντες του νέου θεσμικού πλαισίου για τις αναλήψεις υποχρεώσεων από τους διατάκτες, τον έλεγχο, την εκκαθάριση και ενταλματοποίηση δαπανών των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης και η εμβάθυνση των γνώσεων τους στα θέματα αυτά.

13-17.03.2017 Συμμετοχή σε επιμορφωτικό πρόγραμμα του ΙΝΕΠ του ΕΚΔΔΑ

Στο θεματικό κύκλο «Οικονομία και Δημοσιονομική Πολιτική»

των προγραμμάτων του Ινστιτούτου Επιμόρφωσης (ΙΝΕΠ) του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Κ.Δ.Δ.Α.), διοργανώθηκε το επιμορφωτικό πρόγραμμα με τίτλο: «ΕΣΠΑ 2014-2020: Εκπαίδευση δικαιούχων στο σύστημα διαχείρισης & ελέγχου και το ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα». Το πρόγραμμα διάρκειας 35 ωρών (πενθήμερο) – 13.03.2017 έως 17.03.2017 - παρακολούθησε ο Συντονιστής του Φορέα Διαχείρισης. Σκοπός του προγράμματος ήταν η παροχή βασικής εκπαίδευσης σε στελέχη των δυνητικών δικαιούχων των Ε.Π. του ΕΣΠΑ 2014-2020 που ανήκουν στο δημόσιο τομέα, στις κύριες διαδικασίες και απαιτήσεις του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων, καθώς και στη χρήση του ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος (ΟΠΣ), ως βασικού εργαλείου εφαρμογής των παραπάνω διαδικασιών και συστηματοποιημένης επικοινωνίας δυνητικού δικαιούχου και φορέα διαχείρισης της πράξης.

Συναντήσεις εργασίας

Ο Φορέας Διαχείρισης συμμετείχε κατά τη διάρκεια του 1^{ου} εξαμήνου 2017 στις συνεδριάσεις των Συντονιστικών Οργάνων Πολιτικής Προστασίας, της Περιφέρειας Πελοποννήσου και των Δήμων Νότιας και Βόρειας Κυνουρίας, για την αντιμετώπιση κινδύνων λόγω των δασικών πυρκαγιών σε

επίπεδο πρόληψης, στο πλαίσιο της αντιπυρικής περιόδου η οποία ξεκινάει την 1 Μαΐου και ολοκληρώνεται στις 31 Οκτωβρίου. Συνοπτικά κλιμάκιο του Φορέα παρέστη στις παρακάτω συναντήσεις εργασίας:

- **11.04.2017** (εικόνα 1) Συνάντηση Συντονιστικού Οργάνου Πολιτικής Προστασίας της Περιφέρειας Πελοποννήσου, με θέμα «Δασικές Πυρκαγιές 2017».
- **18.05.2017** (εικόνα 2,3) Συνάντηση Τοπικού Συντονιστικού Οργάνου Πολιτικής Προστασίας των Δήμων Βόρειας (Άστρος) και Νότιας Κυνουρίας (Λεωνίδιο), με θέμα «Δασικές Πυρκαγιές 2017».
- **08.06.2017** (εικόνα 4) Συμμετοχή στην "Ευρεία σύσκεψη για την αντιμετώπιση κινδύνων λόγω δασικών πυρκαγιών κατά την αντιπυρική περίοδο 2017" που πραγματοποιήσε η Αποκεντρωμένη Διοίκηση Πελοποννήσου Δυτικής Ελλάδας & Ιονίου - Διεύθυνση Πολιτικής Προστασίας στην Τρίπολη.

Εικόνα 1

Εικόνα 2

Εικόνα 3

Εικόνα 4

Συνέντευξη στον τηλεοπτικό σταθμό Ionian Channel με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Δασοπονίας

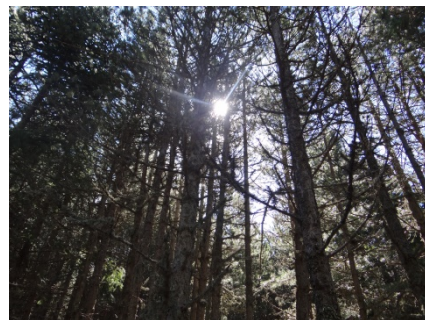
Με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Δασοπονίας (21.03.2017), μέλος του προσωπικού του Φορέα Διαχείρισης παραχώρησε μέσω τηλεδιάσκεψης συνέντευξη σε ζωντανή σύνδεση, στην τηλεοπτική εκπομπή «Χαμηλή Πτήση» που προβάλλεται από το Ionian Channel.

Περιεχόμενο της mini συνέντευξης αποτέλεσε το κεντρικό θέμα της ημέρας που για το 2017 ήταν «Δάση και Ενέργεια». Έγινε μια σύντομη αναφορά στη Παγκόσμια Ημέρα και ακολούθησε συζήτηση σχετική

με τη κεντρική ιδέα της ημέρας δηλαδή για το πώς τα δάση συνδέονται με την ενέργεια.

Μεταξύ άλλων αναφέρθηκε η αξία και η συμβολή του δάσους στη παραγωγή πρώτης ύλης (βιομάζας) και η αξιοποίησή της, όχι μόνο στην παραγωγή ενέργειας, αλλά και στον αντίκτυπο της χρήσης της στο περιβάλλον.

Τονίστηκε η αξία των δασών και η διαχρονική συμβολή τους στην επιβίωση των ορεσίβιων πληθυσμών στον Πάρνωνα, μέσα από τα παραδοσιακά επαγγέλματα του υλοτόμου και του καμινιάρη.

Μαύρη πεύκη (Pinus nigra) στον Πάρνωνα

Συνέντευξη στο ραδιόφωνο της ΕΡΤ από τη λιμνοθάλασσα Μουστού με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Υγροτόπων

Με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Υγροτόπων (02.02.2017), μέλος του προσωπικού του Φορέα Διαχείρισης παραχώρησε τηλεφωνική συνέντευξη ζωντανά στο ραδιόφωνο της ΕΡΤ από τη λιμνοθάλασσα του Μουστού.

Κύνες Cygnus olor στη λιμνοθάλασσα Μουστού

Αναφέρθηκε μεταξύ άλλων το φετινό θέμα της Παγκόσμιας Ημέρας Υγροτόπων 2017 που ήταν το "πώς οι υγρότοποι συμβάλλουν στην μείωση των κινδύνων από φυσικές καταστροφές" και το γεγονός ότι αν και μικρή σχετικά σε μέγεθος (η έκτασή της δεν ξεπερνάει τα 1.600 περίπου στρ.) η περιοχή της λιμνοθάλασσας του Μουστού δεν θα μπορούσε να αποτελεί εξαίρεση, δεδομένου ότι οι υγρότοποι αποτελούν για τη χώρα μας ανεκτίμητο φυσικό, οικονομικό και κοινωνικό κεφάλαιο.

Αν και η έκταση του υγροτοπικού συμπλέγματος μειώθηκε κατά 44% κατά τα τελευταία 40 έτη, την δεκαετία (2003 - 2012), η υγροτοπική έκταση μειώθηκε μόλις κατά 3% γεγονός που μπορεί να αποδοθεί και στην αποτελεσματικότητα της εποπτείας που ασκεί ο Φορέας Διαχείρισης.

Κατά τη διάρκεια της ραδιοφωνικής συνέντευξης τονίστηκε ότι «οι παράκτιοι υγρότοποι, όπως αυτός της λιμνοθάλασσας του Μουστού, αποτελούν σήμερα ένα από τα πλέον ευάλωτα και απειλούμενα οικοσυστήματα της προστατευόμενης περιοχής όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού και για το λόγο αυτό γίνεται εντατική προσπάθεια από τα δεσμοθετημένα όργανα της πολιτείας και από άλλους φορείς για την προστασία και την διατήρησή τους»..

Καπακλής-Anas strepera στο Μουστό

Από την ξενάγηση του Δημοτικού Σχολείου Άστρους στη λιμνοθάλασσα με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Υγροτόπων 2017

Φέτος γιορτάσαμε την Παγκόσμια Ημέρα Υγροτόπων μαζί με τους μαθητές των δύο πρώτων τάξεων του Δημοτικού Σχολείου του Άστρους, στέλνοντας ένα ηχηρό μήνυμα για τη διατήρηση του τοπίου, της άγριας πανίδας και χλωρίδας του υγροτόπου Μουστού με την ελπίδα ότι θα συμβάλλουμε όλοι, ως ενεργοί πολίτες, άμεσα και αποτελεσματικά, στην προστασία του πολύτιμου αυτού οικοσυστήματος.

Φορέας Διαχείρισης όρους Πάρνωνα & υγροτόπου Μουστού

Newsletter τεύχος 12
περίοδος: 01.2017-06.2017

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ: Φορέας Διαχείρισης όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ: Τμήμα Πληροφόρησης, Εκπαίδευσης και Δημοσιότητας ΦΔΟΠΥΜ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Αρχείο Φορέα Διαχείρισης όρους Πάρνωνα και υγροτόπου Μουστού

